

ГАНАС

Любов Миколаївна
liubov.m.hanas@lpnu.uaк.е.н., асистент,
Національний університет
"Львівська політехніка"

УДК 330.658.1

ДОРОШ

Олег Ігорович

к.е.н., доцент,
Національний
університет "Львівська
політехніка"СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «STARTUP» ЯК
ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ, ТИПОЛОГІЯ

НОДЖАК

Любов Степанівна

к.е.н., доцент, Національний
університет "Львівська
політехніка"ESSENCE OF THE CONCEPT OF "STARTUP"
AS AN ECONOMIC CATEGORY, TYPOLOGY

ПЛИШ

Ірина Віталіївна

студент, Національний
університет "Львівська
політехніка"*HANAS Liubov Mykolaivna – Candidate of Economic Sciences, assistant, National University "Lviv Polytechnic"**DOROSH Oleh Ihorovych – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, National University "Lviv Polytechnic"**NODZHAK Liubov Stepanivna – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, National University "Lviv Polytechnic"**PLISH Iryna Vitaliivna – Student, National University "Lviv Polytechnic"*

Статтю присвячено виокремленню сутності поняття "startup", а також формуванню типології стартапів за низкою типологічних ознак. У статті ґрунтовно досліджено сутність поняття "startup" та виокремлено чіткі його відмінності від суміжних категорій (бізнес-план, підприємництво в цілому, підприємництво малого бізнесу, соціальне підприємництво). На основі проведеного аналізування сутності, запропоновано трактування економічної категорії "startup", виокремлено типи стартапів та систематизовано їх за відповідними типологічними ознаками. Також в статті подано коротку характеристику кожного типу стартапів.

* * *

Статья посвящена выделению сущности понятия "startup", а также формированию типологии стартапов по ряду типологических признаков. В статье основательно исследована сущность понятия "startup" и выделены четкие его отличия от других категорий (бизнес-план, предпринимательство в целом, предпринимательство малого бизнеса, социальное предпринимательство). На основе проведенного анализа сущности, предложена трактовка экономической категории "startup". Выделены типы стартапов и систематизированы по соответствующим типологическим признакам. Также в статье представлена краткая характеристика каждого типа стартапов.

* * *

Introduction. At the present stage startup-business is developing rapidly. Ukraine ranks 35th position among 150 countries in terms of start-ups' development according to the STARTUP RANKING. At the theoretical and practical level applying the economic category "startup" is at the stage of implementation. However, the interpretation of the essence of the concept "startup" is ambiguous, which requires a further thorough study.

Purpose. The main purpose of the article is studying the essence of the concept "startup", distinguishing the differences of this concept from the synonymous terms, as well as the formation of its typology.

Results. In the article on the basis of scientific literature the essence of the concept "startup" is analyzed. Successful startup is not just a brilliant idea - it is the creation of a temporary organization, the process of realization and implementing a business idea in practice. It is also a startup team that believes in the usefulness of its product and is able to take risks and doesn't stop at the way of achievement of the goal, despite the problems.

The developed typology is based on such typological signs: the character of the product and market, the level of knowledge intensity, the sphere of activity, the key customers, the connection with existing companies, the needs for which the startups are targeted, and the degree of the product novelty. There is also a typology that G. Nachum proposes that is based on three types of needs, such as: the needs of individuals, business needs and technical needs. It has been explored that the startup has common and distinctive features with small businesses, and is closely related to social entrepreneurship.

Conclusions. Ukraine has significant potential in the development of innovation projects, as young people are keen to realize their ideas and so far, the majority sees much more prospects for business development abroad and create innovative products in foreign markets. It is necessary to find a solution of the problems that lead to the outflow of business capital, since the creation of new business projects will significantly improve the domestic economy.

Ключові слова: Бізнес-план, "startup", типологія, підприємництво, малий бізнес, підприємництво малого бізнесу, соціальне підприємництво

Ключевые слова: Бизнес-план, "startup", типология, предпринимательство, малий бізнес, предпринимательство малого бізнесу, социальное предпринимательство

Keywords: business plan, "startup", typology, entrepreneurship, small business, small business, social entrepreneurship

ВСТУП

На сьогоднішній день startup-бізнес розвивається стрімко. Україна посідає 35 позицію серед 150 країн світу щодо розвитку стартапів за версією рейтингу стартап сервісу STARTUP RANKING. Застосування, при означенні способів започаткування бізнесу, економічної категорії «startup» знаходиться на стадії імплементації. Проте, трактування сутності поняття «startup» є неоднозначним, що вимагає ґрунтовного дослідження. Тому, зважаючи на вищезазначене, дослідження стартапів є доволі актуальною темою на сьогодні. Даний вид створення бізнесу може бути успішним за короткі часові проміжки та позитивно впливати на економіку країни.

Ґрунтовне дослідження особливостей реалізації startup-проектів представлені у працях зарубіжних фахівців. Різні аспекти менеджменту стартапів висвітлено в роботах Б. Купера, Б. Фелда, В. Харниша, Д. Маллінса, Дж. Мур, Е. Маурія, Е. Ріса, К. Гильбо, Н. Пателя, О. Остервальдер, П. Власковіч, С. Бланка, та інших. Вітчизні науковці також активно досліджують особливості startup-бізнесу. Серед науковців, що досліджували економічний зміст стартапів є: В. Поморова, Д. Пікуль, С. Крикавський, С. Чазова, М. Кравченко, М. Мацевич, Н. Мальчика, О. Барабаш, О. Збанацький, О. Івашова, О. Корнуха О. Кузьміна та ін..

У тлумачному словнику термін «startup» трактують, як процес реалізації за короткі терміни і, як правило, при обмежених ресурсах, що характеризується принциповою новизною [17]. Означення даного поняття давали чимало науковців і трактування сутності у них дещо відрізнялися. Умовно їх можна поділити на дві основні групи, що дозволить визначити об'єктивність трактування, сформулювати узагальнене твердження.

Перша група авторів (А. Євсейчев, І. Пеер, М.І. Дячук, О. В. Попко та М. В. Мальчик) описують startup, як процес розроблення «проривної» технології; процес реалізації ідеї, перетворення її на успішний бізнес за короткі терміни та при обмежених ресурсах [6, 8, 9, 13].

Друга група авторів (Е. Ріс, С. Бланк і Б. Дорф, П. Грехем, Л. Рейнер, Д. Пономарьов, В.С. Пікуль, Р.С. Белзецький та Р.Г. Казаков, Є.В. Чазов) визначають startup, як новостворену компанію, організацію чи тимчасову структуру, яка розрахована на швидке зростання, призначена для розроблення нового продукту або послуги в умовах крайньої невизначеності та займається пошуком прибуткової відновлювальної і масштабованої бізнес-моделі [2, 3, 4, 7, 14, 15, 16].

МЕТА РОБОТИ

Головною метою статті є дослідження сутності поняття «startup», виокремлення відмінностей даного поняття від синонімічних, а також формування типології.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичною і методологічною основою статті є дослідження вітчизняних та іноземних науковців в сфері розвитку стартапів, визначення сутності даного поняття, та виокремлення типів стартапів. При написанні статті використано такі методи: діалектичного

аналізу, логічного узагальнення, порівняння, групування, експертний метод тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

Поняття «startup» вперше використали двоє студентів з США Хьюлетт і Паккард в 1939 р., коли саме так назвали свою першу фірму, яка з часом досягла світових масштабів. Дослівно в перекладі з англійської «start-up» – запускати.

Під застосуванням поняття “startup”, переважно, розуміємо створення чогось нового, реалізацію бізнес-ідеї, яка спрямована на отримання прибутку за максимально короткі терміни. Це хороша можливість для тих, хто має нову ідею, яка принесе користь суспільству, проте, втілення її у бізнес проект є дуже ризикованим.

Для дослідження сутності поняття «startup», необхідно порівняти його зі схожими організаційними структурами. До прикладу, Н.І. Ситник порівнював із підприємництвом малого бізнесу. Автор визначив, що у них є спільні риси, наприклад, і startup і підприємництво малого бізнесу є невеликими і створюються «новачками» у даній сфері, положення на ринку несуть, а також обидві структури працюють в умовах високого ризику та потребують зовнішніх інвестицій. Також зазначає, що існують відмінні риси такі, як розміри, сфера діяльності, масштаб діяльності, інфраструктура, механізми інвестування. Startup-команда складається з 2-10 осіб. Команда малого бізнесу є більшою та нараховує близько 50 осіб [12].

Автор Є.В. Чазов, який також займався дослідженням даного питання, виділяє, що у створенні startup-проекту більшою мірою займаються молоді люди, тобто потенційні носії нових ідей. Також він виділяє те, що startup-проекти не мають власного капіталу, вони потребують залучення зовнішніх інвестицій. У процесі створення вони постійно змінюються, при чому можуть зачіпати саму суть проекту, що призводить до суперечок. Ще одною відмінністю, яку виділяє Є.В. Чазов є наявність високих ризиків, адже startup розуміє під собою новітню технологію, інновацію, яка може не виправдати очікувань розробника [7].

Н.І. Ситник зазначає, що малі підприємства не обов'язково орієнтовані на створення інноваційної продукції й можуть стати успішними, копіюючи вже відомі бізнес-моделі, тоді як startup-проекти відрізняються тим, що виникають задля реалізації нових ідей у вигляді інноваційного продукту [12].

Наступна ознака, за якою автор розрізняє ці дві організаційні структури, це те, що успішні малі підприємства можуть існувати роками майже у незмінному вигляді, а успішні startup-проекти мають короткий термін життя. Продаж startup-у великій компанії, чи його поглинання зазвичай є показником успішності startup-у, тоді як для малого бізнесу такий розвиток подій є небажаним. Ці організаційні форми відрізняються і за масштабом діяльності. Малі підприємства діють локально, і їх вплив на ринок досить обмежений, тоді як успішні стартапи прагнуть вийти на міжнародний рівень.

Автор М.В. Руда у своєму дослідженні зазначає,

що термін «startup» тісно пов'язаний із поняттям «соціальне підприємництво». Тобто, startup, який створений із соціальною метою і має назву «соціально відповідальний startup». Вона зазначає, що у вітчизняному середовищі соціальне підприємництво не є поширеним предметом дослідження і частіше розглядається у Інтернет-виданнях, але створити в Україні соціально відповідальний startup, який в перспективі може стати глобальною компанією, цілком реально.

Однак, за словами автора, розвивати нові проекти в Україні складно. Українські стартапери не настільки захоплені власною ідеєю, як за кордоном. Отже, М.В. Руда робить висновок, що дослідження особливостей розвитку та діяльності соціально відповідальних startup-ів в Україні є актуальними на сьогоднішній день [10]. Порівняння понять за критеріями представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Відмінності поняття «startup» від споріднених економічних категорій [структуровано авторами]

Критерії порівняння	Startup	Бізнес-план	Підприємництво малого бізнесу	Підприємництво	Соціальне підприємництво
Спосіб створення та масштаб діяльності	Створюється, як новий	Новий або оновлений проект	Новий проект (може бути вже існуючий вид діяльності)	Принципово новий тип господарювання	Інноваційна суспільна діяльність
Положення на ринку	Нестійке	Лише прогнозоване	Нестійке	Може бути стійке і нестійке (залежно від виду діяльності)	Нестійке
Рівень ризику та невизначеності	Високий	Високий	Високий	Високий	Високий
Залучені команди при створенні	Команда 2-10 осіб	Залучення необхідної кількості спеціалістів	Команда не більше 50 осіб	Вільний найм необхідної кількості працівників	Вільний найм необхідної кількості працівників

На основі проведеного аналізу сутності поняття «startup» можна сформулювати узагальнене трактування. Отже, «startup» – це тимчасова новостворена організація, яка спрямована на отримання прибутків у короткі терміни, а також на успішну реалізацію певної новаторської ідеї, яка згодом стає повноцінною компанією, продається, або стає підрозділом іншої компанії. Світова практика створення стартапів демонструє те, що більшість прогресуючих проектів купляють відомі компанії. Така тенденція найбільше проявляється в сфері ІТ-технологій.

Засновник компанії 5X і ментор зі стартапів Г. Начум запропонував класифікацію стартапів. Вона заснована на трьох типах потреб, таких як: потреби окремих осіб (має цінність для людини); бізнес-потреби (має цінність для організації) і технічні потреби (має цінність з огляду на функціонування певної технічної системи чи її структурного елемента).

Як зазначає Г. Начум, продукт стартапу може бути орієнтований на клієнтів-фізичних осіб (B2C) або на клієнтів – юридичних осіб (B2B). Для вибору конструктивних характеристик продукту, його позиціонування та просування на ринку необхідно чітко визначити цільову групу клієнтів ще на початку розроблення стартапу [1].

Хоча технічні потреби задовільняють потреби людини чи бізнесу, автор виокремлює їх в окрему категорію, тому що вони суттєво відрізняються від потреб окремих осіб та бізнес-потреб за своїми характеристиками. Продукти, що задовільняють потреби людини та бізнесу, як правило, ґрунтуються на вже відомих технічних рішеннях, і їх успішність визначається тим, наскільки точно ідентифікована потреба і наскільки

добре новий продукт здатен задовольнити цю потребу. На відміну від потреб перших двох груп, задоволення технічних потреб вимагає технічно проривних рішень. Розглядаючи рішення, варто зазначити, що є дві основні категорії: технічний прорив та рішення, яке потребує твердої інженерії, але не є основним технічним проривом [1].

Аналіз показує, що startup-проекти різняться між собою за певними ознаками, тому існує багато їх видів. Типологія дозволяє краще зрозуміти особливості різних типів стартапів, оцінити їх комерційний потенціал, і в майбутньому зробити більш обґрунтований вибір стратегії розвитку. Тому чіткий поділ стартапів на окремі типи є важливим для тих, хто хоче починати діяльність у тій, чи іншій сфері. Розглянемо деякі з них за поділом згідно структурованих типологічних ознак (рис. 1).

Першою і основною є ознака за характером продукту і ринку збуту. Виділяють такі типи:

1. «Startup-и-клони» (вітчизняні розробки, які повторюються успішні світові проекти);
2. «Темні конячки» (створення та запуск абсолютно нових проектів, які є одночасно і найбільш ризиковими і потенційно прибутковими);
3. «Загарбники ринку» (вихід на вже існуючий ринок нового продукту, який захоплює новий сегмент ринку, а також витісняє своїх конкурентів) [5].

Отже, за зв'язком з існуючими компаніями бувають незалежні стартапи – створюються і розробляються проекти поза межами існуючих компаній та філійовані – створюються працівниками великих компаній.

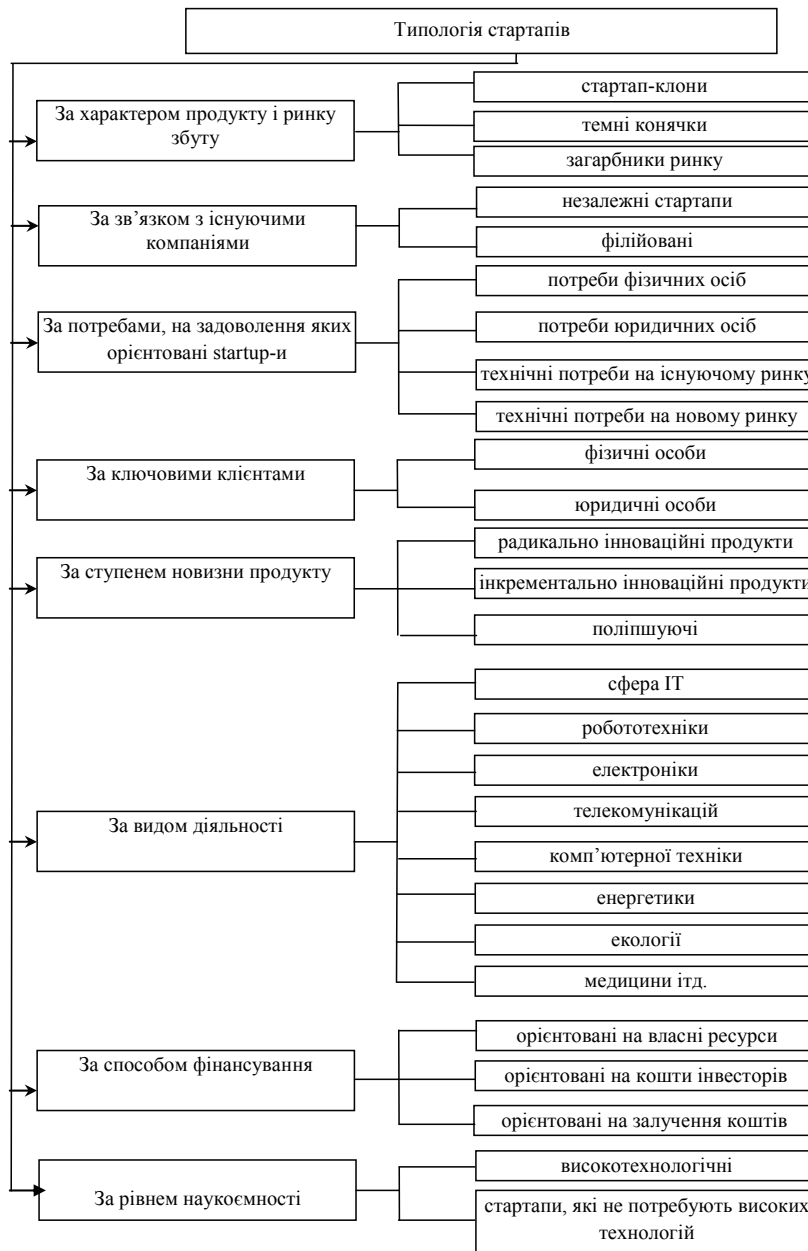

Рис. 1. Узагальнена типологія стартапів
[структуровано авторами на основі аналізу літературних джерел [1, 5, 11, 12]]

За потребами, на задоволення яких орієнтовані стартапи існують для: потреб фізичних осіб, тобто звичайних людей; потреб юридичних осіб, тобто організацій, суб'єктів права, які здатні від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав і нести обов'язки; технічних потреб на існуючому ринку та на новому ринку.

За ключовими клієнтами. Клієнтами можуть бути фізичні та юридичні особи. За ступенем новизни продукту є радикально інноваційні продукти, тобто нові продукти чи технології, розроблені організацією, які повністю витісняють продукти і технології, що в даній галузі існували раніше; інкрементально інноваційні продукти – існуючі продукти, якісніші або за вартісними характеристиками були помітно поліпшені за рахунок використання більш ефективних компонентів і матеріалів, часткової зміни однієї або ряду технічних підсистем; поліпшуючі – стартапи, які фор-

муються, як нові для модифікування існуючої продукції.

За видом діяльності: існує багато сфер, в яких реалізуються проекти startup. Це сфера ІТ, робототехніки, електроніки, телекомунікацій, комп'ютерної техніки, енергетики, екології, медицини тощо. Найбільш поширеною класифікацією є за видом діяльності. Зазвичай більшість стартапів реалізуються в ІТ-сфері, проте, вони також можуть відноситись до будь-якої іншої області ринку. І, як вже було зазначено раніше, сферою діяльності стартапів зазвичай є в сфері ІТ чи високих технологій, тоді як для малого бізнесу більш характерними є сфера послуг, дистрибуції чи виробництво [12].

За способом фінансування є стартапи, які орієнтовані на власні ресурси, тобто без зовнішнього фінансування; орієнтовані на кошти інвесторів, які також поділяються на лізинг, тобто передача майна у користування лізинг одержувачу на певний період, фінан-

сові кредити та залучення інвестицій; орієнтовні на залучення коштів, тобто кошти, отримані на зворотній основі від фізичних чи юридичних осіб.

Наступна ознака, яку слід відмітити – за рівнем наукоємності: високотехнологічні (перетворення наукових досліджень у бізнес, який є і прибутковим і найбільш капіталомістким одночасно); стартапи, які не потребують високих технологій [5].

На жаль, на даному етапі в Україні є багато перешкод, які не дозволяють успішно функціонувати як startup-проект, так і підприємництву малого бізнесу. Такими бар'єрами, в першу чергу, є податкова система та недосконале законодавство. Але перспективи все-таки є. Однією із переваг є низька конкуренція в деяких сферах бізнесу, навіть у IT-сфері, яка займає значну частку бізнес-середовища. Тому шлях для реалізації власних проєктів, відкритий для кожного.

Startup-сферу та бізнес середовище необхідно розвивати в Україні, адже саме вони стимулюють науково-технічний прогрес, сприяють впровадження новітніх технологій.

ВИСНОВКИ

У статті, на основі наукової літератури, проаналізовано сутність поняття «startup». Успішний startup – це не просто геніальна ідея, – це створення тимчасової організації, процес реалізації бізнес-ідеї, втілення її у життя. Команда стартаперів, яка вірить у корисність свого продукту, здатна ризикувати та не зупиняється на шляху до досягнення мети, незважаючи на проблеми.

Україна має значний потенціал у розвитку інноваційних проєктів, адже молодь прагне реалізовувати свої ідеї та поки що більшість бачить значно більше перспектив розвитку бізнесу за кордоном і створюють інноваційну продукцію на іноземних ринках. Необхідно знайти вирішення проблем, через які відбувається відплив бізнес-капіталу, бо створення нових бізнес-проєктів значно покращить вітчизняну економіку.

Список використаних джерел

1. How To Identify The 4 Types of Startups. URL: <https://readwrite.com>
2. Graham P. Startupe quals growth. URL: <http://www.paulgraham.com/growth.html>
3. Rainer L., Malinauskaite L., Marinova I. The vital role of business processes for a business model: the case of a startup company. *Problems and Perspectives in Management*. 2014. Vol. 12. № 4. pp. 213-220.
4. Бланк С., Дорф Б. *Стартап: настольная книга основателя* М.: Альпина Паблишер, 2013. 616 с.
5. Гладка Л.І., Колеснік Є.О. *Українські стартапи: сучасний стан розвитку інноваційного підприємництва. "Молодий вчений"*. 2017. № 4 (44). С. 647-651
6. Евсейчев А.И. *Основы стартап менеджмента*. URL: <http://www.tstu.ru/book/elib3/mm/2014/Evseychev/>
7. Чазов Є.В. *Стартап як нова форма ведення бізнесу. Наукові праці НУХТ*. К.: НУХТ, 2013. № 52. С. 122-128.
8. Дячук І.М. *Перспективи розвитку стартап компаній в Україні*. URL: <https://www.businesslaw.org.ua>
9. Пеєр І. *Стартап*. URL: <http://spark.kpi.ua/node/1102>
10. Руда М.В., Лагода О.Б. *Соціально відповідальні стартапи: сутність, світові тенденції та проблеми розвитку в Україні. Електронне наукове фахове видання "Економіка та суспільство"*. 2017. Випуск 9. С. 613-620
11. *Менеджмент стартапів*. URL: <https://kpi-fict->

ip32.github.io/Blog/s09/startup_management.html

12. Ситник Н.І. *Концептуальні основи стартапів: їх основи та типологія. Бізнес інформ*. № 8. 2016. С. 64-68.

13. Попко О.В., Мальчик М.В. *Сучасна парадигма стартапів у бізнесі. Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2014. № 811. *Логістика*. С. 275-279.

14. Пікуль В.С. *Що таке стартап?* URL: https://3222.ua/article/scho_take_startap.htm

15. Пономарев Д. *Как применить подход ЛИН к деятельности стартап-компани*. URL: <http://leanvector.ru/stati/77-start-up-na-principah-lean>

16. *Стартап: що це таке?* URL: <http://itstatti.in.ua/zarobitok-v-interneti/161-startap-shcho-tse-take.html>

17. *Тлумачний словник*. URL: <https://www.slovyk.ua/index.php?swrd=%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BF>

References

1. How To Identify The 4 Types of Startups. URL: <https://readwrite.com>
2. Graham P. Startupe quals growth. URL: <http://www.paulgraham.com/growth.html>
3. Rainer L., Malinauskaite L., Marinova I. The vital role of business processes for a business model: the case of a startup company. *Problems and Perspectives in Management*. 2014. Vol. 12. № 4. pp. 213-220.
4. Blank S., Dorf B. *Startup: The founder's desk book/Moscow: Alpina Publishers*, 2013. 616 p. (in Russian).
5. Hladka L.I., Kolesnik Ye.O. *Ukrainian startups: the current state of development of innovative entrepreneurship. "The Young Scientist"*. 2017. № 4 (44). pp. 647-651 (in Ukrainian)
6. Evseychev A.I. *Basics of the Startup Management*. URL: <http://www.tstu.ru/book/elib3/mm/2014/Evseychev/> (in Russian).
7. Chazov E.V. *Startup as a new form of business. Scientific works of NUKHT*. Kyiv: NUKHT, 2013. № 52. pp. 122-128. (in Ukrainian)
8. Diachuk I.M. *Prospects for the company's startup development in Ukraine*. URL: <https://www.businesslaw.org.ua> (in Ukrainian)
9. Peier I. *Startup*. URL: <http://spark.kpi.ua/node/1102> (in Ukrainian)
10. Ruda M.V., Lahoda O.B. *Socially responsible startups: essence, world trends and development problems in Ukraine. Electronic scientific special edition "Economics and Society"*. 2017. Issue 9. pp. 613-620 (in Ukrainian)
11. *Management of startups*. URL: https://kpi-fict-ip32.github.io/Blog/s09/startup_management.html (in Ukrainian)
12. Sytnyk N.I. *Conceptual foundations of startups: their foundations and typology. Business Inform*. № 8. 2016. pp. 64-68. (in Ukrainian)
13. Popko O.V., Malchuk M.V. *Modern paradigm of startups in business. Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic"*. 2014. № 811: *Logistics*. pp. 275-279. (in Ukrainian)
14. Pikul V.S. *What is a startup?* URL: https://3222.ua/article/scho_take_startap.htm (in Ukrainian)
15. Ponomarev D. *How to apply the approach of LIN to the activities of the startup company*. URL: <http://leanvector.ru/stati/77-start-up-na-principah-lean> (in Russian).
16. *Startup: What is it?* URL: <http://itstatti.in.ua/zarobitok-v-interneti/161-startap-shcho-tse-take.html> (in Ukrainian)
17. *Interpretative dictionary*. URL: <https://www.slovyk.ua/index.php?swrd=%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BF> (in Ukrainian)